

UZASADNIENIE

Jednym z aspektów systemowego wsparcia rodzin wychowujących małe dzieci jest ułatwienie rodzicom godzenia obowiązków rodzicielskich z aktywnością zawodową, w szczególności poprzez dążenie do rozwoju systemu opieki nad dziećmi w wieku do lat 3. Resort rodziny, dostrzegając potrzeby rodziców małych dzieci, którzy nie mogą podjąć pracy ze względu na konieczność sprawowania bezpośredniej opieki nad nimi, przystępuje do działań, które mają przyczynić się do zwiększenia dostępności miejsc opieki pod względem finansowym i terytorialnym.

Realizowane przez ministra właściwego do spraw rodziny programy: „Aktywny Maluch 2022-2029” oraz „Aktywny dzienny opiekun w gminie 2025” (w 2024 r. pod nazwą „Aktywny Maluch – Pierwszy dzienny opiekun w gminie 2024”) są odpowiedzią na wciąż niedostateczną liczbę miejsc opieki nad najmłodszymi dziećmi. Efektem wdrażania m.in. tych programów ma być udostępnienie Polkom i Polakom ponad 300 tys. miejsc opieki dla ich najmłodszych dzieci do 31 grudnia 2026 r.

Odpowiedź na potrzebę stabilnego i długoterminowego finansowania usług opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 stanowi ustawa z dnia 15 maja 2024 r. o wspieraniu rodziców w aktywności zawodowej oraz w wychowaniu dziecka – „Aktywny rodzic” (Dz. U. z 2024 r. poz. 858 oraz z 2025 r. poz. 619) oraz wprowadzone przez nią świadczenie „aktywnie w żłobku”. Jest to świadczenie do 1500 zł miesięcznie dla rodziców korzystających z formalnej opieki (do 1900 zł w przypadku dziecka z niepełnosprawnością), które pozwala w wielu przypadkach pokryć koszty opłat za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna.

Warto wskazać, że jednym z obserwowanych już dziś rezultatów wprowadzenia tej ustawy jest odnotowany spadek przeciętnej opłaty rodziców w instytucjach opieki – żłobkach, klubach dziecięcych i u dziennych opiekunów z 999,93 zł w sierpniu 2024 r. do 97,27 zł w marcu 2025 r.

Ważnym aspektem formalnej opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 jest jej jakość. Najmłodsze dzieci wymagają szczególnej opieki i szczególnych warunków pobytu. Z tego względu wydane zostało rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 13 grudnia 2024 r. w sprawie standardów opieki sprawowanej nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. poz. 1882), zawierające ujednolicone, obligatoryjne oraz fakultatywne standardy jakości opieki nad dziećmi. Rozporządzenie to uwzględnia w swoich standardach Zalecenia Rady Unii Europejskiej z dnia 22 maja 2019 r. w sprawie wysokiej jakości systemów wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem (2019/C 189/02). Celem wprowadzenia standardów

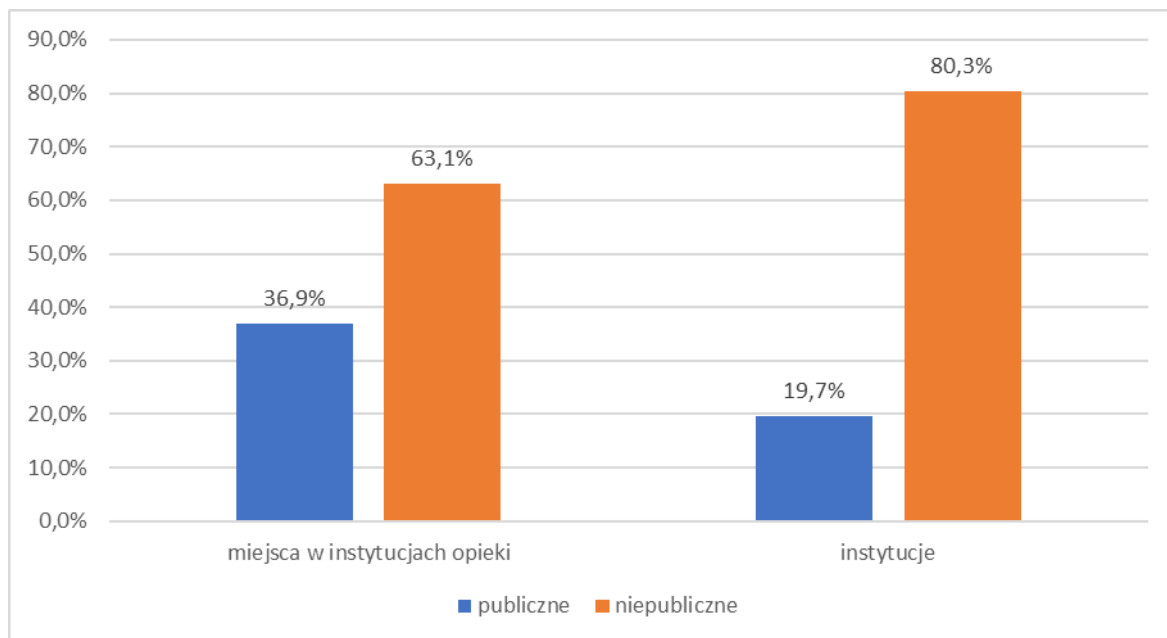
jest dbałość o zapewnienie wysokiej jakości opieki i edukacji w instytucjach opieki nad najmłodszymi dziećmi oraz zapewnienie rodziców o umieszczeniu dziecka w instytucji opieki o potwierdzonym standardzie jakości opieki i edukacji.

W celu zwiększania dostępności miejsc opieki dla dzieci do lat 3 oraz w celu podnoszenia jakości opieki nad najmłodszymi dziećmi niezbędna jest dalsza interwencja. Dobra jakościowo opieka nad najmłodszymi dziećmi i edukacja na wczesnym etapie kształtują dalszą ścieżkę edukacyjną, rozwój społeczny i poznawczy, a także zdrowie. Znacząco wyrównuje szanse na start przede wszystkim dzieciom z rodzin o niższym kapitale społecznym, niższych dochodach i niższym wykształceniu.

Na koniec 2024 r. w instytucjach opieki zatrudnionych było łącznie 32,8 tys. opiekunów, w tym szacuje się, że 15 tys. z nich zatrudnionych jest w instytucjach prowadzonych przez samorządy, przy czym 130 osób było zatrudnionych jako dzienni opiekunowie. Większy udział osób zatrudnionych w sektorze niepublicznym jest związany z tym, że na rynku usług wczesnodziecięcych dominuje sektor niepubliczny, szczególnie widać to w przypadku dziennego opiekuna.

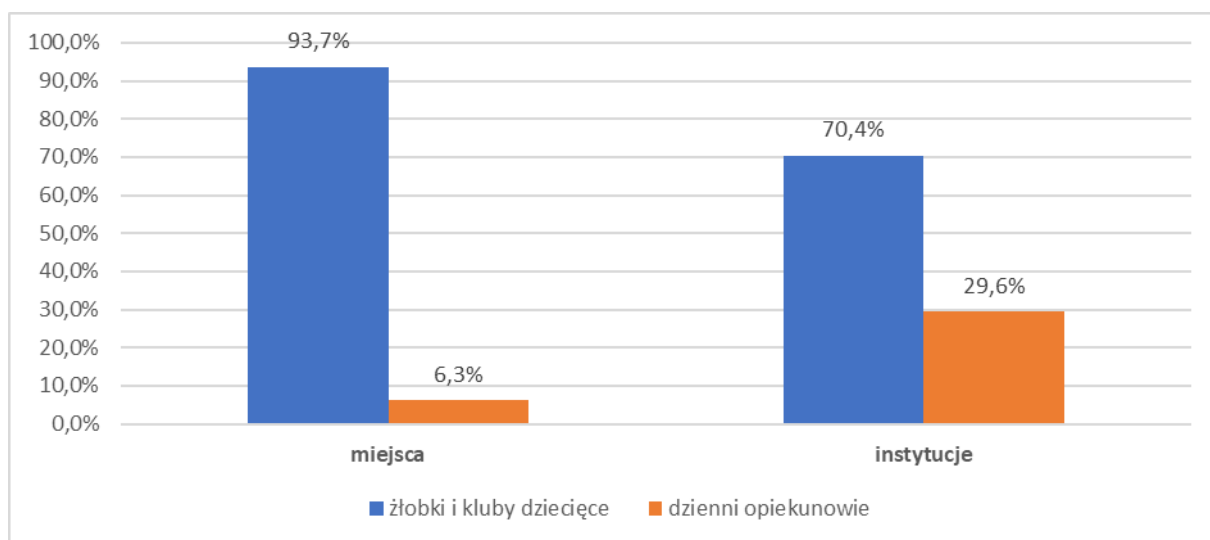
Na koniec 2024 r. w publicznych instytucjach opieki nad dziećmi do lat 3 funkcjonowało 36,9% ogółu miejsc opieki, jednocześnie publiczne instytucje opieki nad dziećmi stanowiły 19,7% ogółu instytucji. Średnio instytucja publiczna oferuje około 55 miejsc, podczas gdy w instytucji niepublicznej jest to około 22 miejsc.

Instytucje i miejsca opieki nad dziećmi do lat 3 w 2024 r. wg sektora

Źródło: Opracowanie własne MRPiPS na podstawie danych z rejestru żłobków i wykazu dziennych opiekunów

Miejsca i instytucje w podziale na formy opieki w 2024 r.

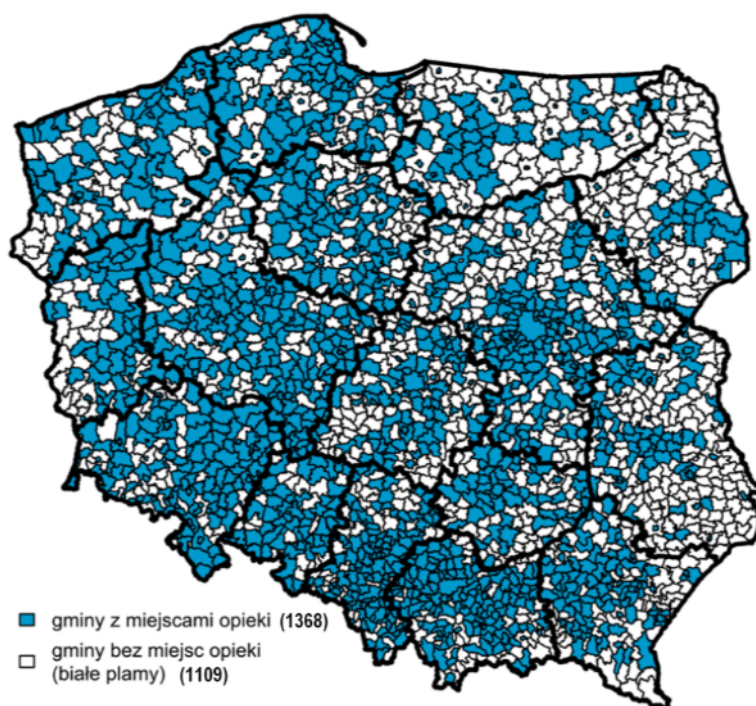

Źródło: Opracowanie własne MRPiPS na podstawie danych z rejestru żłobków i wykazu dziennych opiekunów

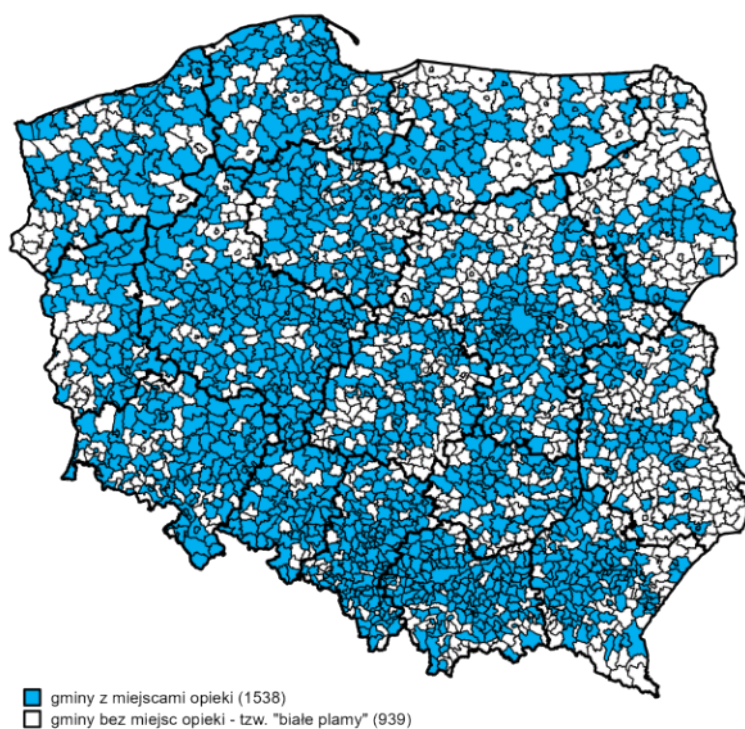
Ponadto w przypadku form opieki dominują żłobki i kluby dziecięce. Liczba miejsc u dziennych opiekunów stanowiła zaledwie 6,3% ogółu miejsc w instytucjach opieki i 29,6% ogółu liczby instytucji.

W 939 gminach na koniec 2024 r. nie funkcjonowały żadne instytucje opieki, podczas gdy w styczniu 2023 r. brak instytucji opieki odnotowano w 1 109 gminach, co oznacza spadek liczby tzw. „białych plam” o 170. Do końca kwietnia 2025 r. odnotowano dalszy spadek do 895 gmin, to jest o kolejne 44 gminy.

**Gminy z miejscami opieki / bez miejsc opieki
nad dzieckiem do lat 3 - stan na 19 stycznia 2023 r.**

**Gminy z miejscami opieki / bez miejsc opieki
nad dzieckiem do lat 3 -
stan na 31 grudnia 2024 r.**

Powyższe dane pokazują zatem następujące trendy w rozwoju systemu opieki wczesnodziecięcej:

- 1) nierównomierny rozkład pomiędzy sektorami na rzecz sektora niepublicznego oraz pomiędzy formami opieki na rzecz żłobków i klubów dziecięcych;
- 2) brak jakiegokolwiek formy opieki zwłaszcza na terenie gmin, gdzie jest niewielki przyrost naturalny albo tradycją jest opieka nad najmłodszymi dziećmi sprawowana przez członków rodziny;
- 3) tendencję do tworzenia większych instytucji w sektorze publicznym i mniejszych w niepublicznym.

Jednocześnie, podmioty zaangażowane w działalność w zakresie opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 zgłaszają do Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej postulaty dotyczące wzmocnienia roli osób sprawujących opiekę nad najmłodszymi dziećmi. Praca opiekuna w żłobku lub klubie dziecięcym oraz dziennego opiekuna jest źródłem wyzwań i radości, daje możliwość udziału w wychowaniu i edukacji kolejnych pokoleń Polaków. Zaangażowanie opiekunów w pracę oraz ich kompetencje są gwarancją jakości sprawowanej opieki nad najmłodszymi dziećmi. Opiekunowie najmłodszych dzieci muszą posiadać odpowiednie kompetencje oraz aktualną wiedzę, aby prawidłowo opiekować się dziećmi oraz edukować je.

Zasadne jest wdrożenie rozwiązań prawnych, które będą służyły:

- 1) podwyższeniu jakości opieki sprawowanej nad dziećmi w żłobkach, klubach dziecięcych i przez dziennych opiekunów m.in. przez zmiany w zakresie wymagań dotyczących osób pracujących w instytucjach opieki;
- 2) popularyzacji opieki instytucjonalnej nad dzieckiem w wieku do lat 3 oraz wzrostowi jej znaczenia w świadomości społecznej;
- 3) podniesieniu prestiżu wykonywania zawodu opiekuna przez docenienie trudnej pracy opiekunów, którzy wykonują zadania opiekuńcze, wychowawcze i edukacyjne.

Kolejnym ważnym zagadnieniem jest zmiana statusu prawnego dziennego opiekuna, tak aby stał się formą chętniej tworzoną przez samorządy, w których nie istnieje żadna forma opieki, a tworzenie i prowadzenie żłobka lub klubu dziecięcego jest nieopłacalne ze względu na sytuację społeczno-kulturowo-gospodarczą. Zaproponowane zmiany mają ułatwić prowadzenie tej formy opieki, a jednocześnie zagwarantować większe bezpieczeństwo dzieci znajdujących się pod opieką dziennego opiekuna.

Biorąc pod uwagę omówione problemy, stawiając sobie jednocześnie za cel osiągnięcie jak najwyższych standardów opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, proponuje się wprowadzenie w ustawie z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz.

U. z 2024 r. poz. 338, z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3”, następujących rozwiązań:

- 1) wprowadzenie nowej formy opieki – punktu opieki dziennej, w którym opiekę nad dziećmi będą sprawować dzienni opiekunowie. Opieka ta niezmiennie będzie zapewniana w sposób zbliżony do warunków domowych, z zachowaniem dotychczasowych ułatwień w organizowaniu opieki sprawowanej przez dziennego opiekuna, niemniej zapewnienie opieki przez dziennego opiekuna w ramach punktu opieki dziennej umożliwi wprowadzenie zastępstw lub zmiany dziennego opiekuna w danej lokalizacji bez konieczności wykreślania jednej osoby na rzecz drugiej (jak to ma miejsce obecnie);
- 2) zmiany dotyczące rejestru żłobków i klubów dziecięcych oraz wykazu dziennych opiekunów – w konsekwencji wprowadzenia nowej formy opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, tj. punktu opieki dziennej, funkcjonujący obecnie wykaz dziennych opiekunów straci rację bytu, a jednocześnie konieczne jest przebudowanie obecnego rejestru żłobków i klubów dziecięcych, tak aby obejmował on również punkt opieki dziennej (w którym pracował będzie dzienny opiekun) oraz osoby zatrudnione w instytucjach opieki nad dziećmi w wieku do lat 3;
- 3) dodatkowe uprawnienia dla osób sprawujących opiekę nad dziećmi w wieku do lat 3 służące zachęceniu tych osób do pozostania w zawodzie opiekuna. W tym zakresie proponuje się: prawo do płatnego czasu wolnego od obowiązków służbowych w związku z podnoszeniem kwalifikacji zawodowych, ustanowienie dnia 4 kwietnia Dniem Opiekuna Małego Dziecka z możliwością otrzymania medalu i nagrody specjalnej za wybitne osiągnięcia i zaangażowanie w opiekę nad najmłodszymi, posiadanie mLegitymacji oraz możliwość skorzystania z ulg na przejazdy środkami publicznego transportu zbiorowego, a dodatkowo – dla osób zatrudnianych przez jednostki samorządu terytorialnego (aby zapobiec odpływowi opiekunów z publicznej do niepublicznej strefy lub do publicznych przedszkoli) – wprowadzenie ochrony przewidzianej dla funkcjonariusza publicznego;
- 4) zmiany w zakresie wymagań dotyczących osób pracujących w instytucjach opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 przez m.in. dostosowanie programów szkoleń do zmienianego systemu opieki wczesnodziecięcej, w tym zagwarantowanie, że w ciągu 2 lat od 1 stycznia 2027 r., kiedy zaczną obowiązywać przepisy dotyczące nowego systemu szkoleń, wszyscy opiekunowie i dzienni opiekunowie ukończą 30-godzinne szkolenie podnoszące ich kwalifikacje i umiejętności w zakresie wprowadzonych w

ostatnim czasie zmian w systemie opieki wczesnodziecięcej dotyczących standardów opieki nad dziećmi w wieku do lat 3;

- 5) zmiany rozwiązań dotyczących wyżywienia dzieci w żłobkach i klubach dziecięcych mających na celu ułatwienie tym instytucjom opieki doboru zdrowych artykułów spożywczych, pozbawionych nadmiaru cukru lub produktów wysokoprzetworzonych;
- 6) wprowadzenie, w celu zapewnienia wysokiej jakości opieki nad dziećmi w trakcie ich pobytu na świeżym powietrzu, regulacji dotyczących placów zabaw przy żłobkach i klubach dziecięcych oraz zapewnienia dostępu do placów zabaw przez punkty opieki dziennej;
- 7) ustanowienie lidera edukacji wczesnodziecięcej, który będzie przygotowany do wspierania podmiotów prowadzących instytucje opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 w realizacji standardów opieki określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 6c ustawy o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3, a także wspierania wójta, burmistrza, prezydenta miasta w zakresie nadzoru nad tymi instytucjami. Wsparcie lidera edukacji wczesnodziecięcej będzie wynikało z indywidualnej decyzji i potrzeb podmiotów prowadzących instytucje opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 oraz organów nadzoru.

Szczegółowy opis powyższych zmian przedstawiono poniżej.

1. Punkt opieki dziennej

Zgodnie z obecnym stanem prawnym dzienny opiekun to osoba prowadząca działalność na własny rachunek albo zatrudniana przez jednostki samorządu terytorialnego, podmioty publiczne i osoby fizyczne. Dzienny opiekun zapewnia dzieciom w wieku do lat 3 opiekę w warunkach zbliżonych do domowych. Ponieważ obecnie dzienny opiekun samodzielnie zapewnia dzieciom opiekę, problematyczne jest zapewnienie zastępstwa, kiedy jest on chory albo chce skorzystać z urlopu. Obecnie bowiem system skonstruowany jest w ten sposób, że dzienny opiekun to jednocześnie opiekun, ale też forma organizacyjna i jako taki podlega wpisowi do wykazu dziennych opiekunów. W przypadku gdy np. z powodu choroby nie może świadczyć swoich usług, zastąpienie go oznacza wykreślenie go z wykazu dziennych opiekunów i wpisanie do wykazu innego dziennego opiekuna (który de facto ma być tylko na zastępstwo). Zasadne jest wprowadzenie innego sposobu organizacji tej formy opieki, nie zmieniając jednocześnie jej charakteru. W związku z tym proponuje się wprowadzenie punktu opieki dziennej jako miejsca, w którym opiekę nad dziećmi w wieku do lat 3 będą zapewniać dzienni opiekunowie. Dzienny opiekun nie będzie już jednoosobową

instytucją opieki (z wyjątkiem osoby działającej na własny rachunek i w swoim własnym imieniu). Nowa forma opieki – punkt opieki dziennej – stanie się formą niezależną od osoby, będzie definiowany jako miejsce, w którym opiekę świadczą dzienni opiekunowie. Zmiana ta ma na celu odpersonalizowanie tej formy instytucji, przy jednoczesnym pozostawieniu charakteru bardziej rodzinnego, niż w przypadku pozostałych instytucji (żłobka czy klubu dziecięcego). W efekcie, w sytuacjach konieczności zorganizowania zastępstwa za dziennego opiekuna, nie będzie już konieczności wykreślania go z wykazu i wpisywania nowego.

Ponadto proponuje się wprowadzić następujące rozwiązania:

- a) zwiększenie liczby dzieci, która może znajdować się pod opieką dziennego opiekuna (z pięciorga do ośmiorga, a w przypadku gdy w grupie jest dziecko do 1 roku życia lub niepełnosprawne albo wymagające szczególnej opieki – z trojga do pięciorga), ale tylko pod warunkiem, że będzie on sprawował opiekę wspólnie z osobą go wspierającą, którą może być rodzic lub osoba spełniająca takie wymagania, jakie ustawa o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 przewiduje dla wolontariusza. Należy tutaj zwrócić uwagę, że obecnie zwiększenie limitu dzieci pod opieką dziennego opiekuna było możliwe tylko za zgodą wszystkich rodziców oraz pod warunkiem sprawowania opieki przez jednego z nich wraz z dziennym opiekunem. Zaproponowana zmiana uelastyczni sposób organizowania opieki w tej formie, pozwalając tworzyć liczbę miejsc odpowiadającą faktycznym potrzebom i możliwościom;
- b) uregulowanie sposobu organizacji zastępstwa za dziennego opiekuna w przypadku czasowego niesprawowania przez niego opieki nad dziećmi, w szczególności związanego z jego wypoczynkiem. W tym zakresie proponuje się, że zastępstwo będzie zapewniane na podstawie umowy zawieranej pomiędzy dziennym opiekunem prowadzącym działalność na własny rachunek, a innym dziennym opiekunem lub z podmiotem zatrudniającym dziennego opiekuna. O umowie tej oraz o warunkach z niej wynikających dzienny opiekun zawiadamiać będzie rodziców dzieci, nad którymi sprawuje opiekę, co najmniej 14 dni przed planowanym wypoczynkiem. Bez tych przepisów, w przypadku czasowej nieobecności dziennego opiekuna, rodzice byli zmuszeni sami zapewnić opiekę nad dziećmi, a dziennym opiekunom utrudniało to zorganizowanie urlopu;
- c) wprowadzenie ograniczenia, że w jednym lokalu, w którym prowadzony jest punkt opieki dziennej może być sprawowana opieka nad nie więcej niż 16 dzieci, przy czym powierzchnia lokalu, w którym sprawowana jest opieka, ma wynosić co najmniej 4 m² na każde dziecko (oczywiście zachowane mają być także wymagania co do liczby

dzieci znajdujących się pod opieką jednego dziennego opiekuna). Jeśli istnieją instytucje, w których wskazany powyżej limit jest wyższy, będą musiały przekształcić się w żłobek lub klub dziecięcy do 31 grudnia 2029 r., a tym samym spełnić wszystkie normy lokalowo-sanitarne określone w aktach wykonawczych do ustawy o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3. Ma to na celu przede wszystkim zagwarantowanie bezpieczeństwa dzieci w zakresie prowadzenia ewentualnej ewakuacji. Ponadto wprowadzenie wyżej wymienionych ograniczeń ma na celu wyeliminowanie sytuacji, w której nadużywane były dotychczasowe przepisy i tworzone były quasi-żłobki złożone z samych dziennych opiekunów bez konieczności spełnienia odpowiednich norm określonych prawem. Tak długie *vacatio legis* pozwoli jednocześnie podmiotom zatrudniającym dziennych opiekunów dostosować się do wymagań sanitarno-lokalowych, jakim podlegają żłobki lub kluby dziecięce.

Omówione powyżej propozycje dotyczące punktu opieki dziennej wejdą w życie z dniem 1 stycznia 2028 r.

Jak już wskazano punkt opieki dziennej będzie nową formą opieki, która ma zastąpić dotychczasowe regulacje dotyczące dziennego opiekuna, i jednocześnie w zakresie organizowania opieki przez dziennego opiekuna wprowadzone zostaną dodatkowe wymogi. Dlatego w projekcie przewidziano następujące rozwiązania przejściowe i dostosowujące:

- 1) dotychczasowe podmioty zatrudniające dziennego opiekuna (oraz dzienni opiekunowie prowadzący działalność na własny rachunek) z dniem 1 stycznia 2028 r. staną się podmiotami prowadzącymi punkt opieki dziennej, a dzienni opiekunowie zatrudniani przez te podmioty (oraz dzienni opiekunowie prowadzący działalność na własny rachunek) staną się pracownikami tych podmiotów (jako dzienni opiekunowie sprawujący opiekę w punkcie opieki dziennej);
- 2) obecnie realizowanych jest szereg programów służących rozwojowi formy dziennych opiekunów. Dlatego w odniesieniu również do tej sytuacji w projekcie wskazano, że jeżeli w programach jest mowa o podmiocie zatrudniającym dziennego opiekuna (lub o dziennym opiekunie prowadzącym działalność na własny rachunek) należy przez to rozumieć podmiot prowadzący punkt opieki dziennej.

2. Rejestr

Omówiona powyżej zmiana sposobu organizacji opieki przez dziennego opiekuna, tj. wprowadzenie punktu opieki dziennej, skutkuje koniecznością przebudowy funkcjonujących rozwiązań w zakresie rejestracji form opieki nad dziećmi w wieku do lat 3. Obecnie żłobki i

kluby dziecięce podlegają wpisowi do prowadzonego przez wójta/burmistrza/prezydenta miasta rejestru żłobków i klubów dziecięcych. Z kolei dzienni opiekunowie polegają wpisowi do prowadzonego przez wójta/burmistrza/prezydenta miasta wykazu dziennych opiekunów. Ponieważ punkt opieki dziennej nie będzie instytucją ściśle powiązaną z osobą sprawującą opiekę, zasadnym jest, aby znalazł się w tym samym rejestrze, w którym są żłobki i kluby dziecięce. W konsekwencji utworzony zostanie nowy rejestr instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3. Jednocześnie konieczne jest uchylene regulacji dotyczących wykazu dziennych opiekunów, a informacje, które się gromadzi w tym wykazie, zostaną włączone do nowego rejestru. Ponadto nowy rejestr będzie także uzupełniony o informacje dotyczące innych osób zatrudnionych w instytucjach opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 – konieczność dodania tych informacji do rejestru wynika między innymi z omówionych poniżej propozycji dotyczących nowych, dodatkowych uprawnień dla tej grupy zawodowej.

W efekcie rejestr instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 będzie obejmował:

- 1) dane o żłobkach, klubach dziecięcych i punktach opieki dziennej;
- 2) dane o osobach zatrudnionych w żłobkach lub klubach dziecięcych i o dziennych opiekunach zatrudnionych w punktach opieki dziennej.

Tak zbudowany rejestr dodatkowo umożliwi:

- badanie jakości świadczonej opieki na skutek pozyskania informacji o kwalifikacjach osób zatrudnionych w instytucjach oraz kierowanie do nich oferty szkoleniowej, pozwalającej pogłębić lub zaktualizować wiedzę,
- wydanie mLegitymacji uprawniającej do zniżek w przejazdach transportu zbiorowego opiekunom i dziennym opiekunom zatrudnianym w instytucjach przez jednostki samorządu terytorialnego,
- ułatwienie prowadzenia nadzoru przez wójta/burmistrza/prezydenta miasta nad prawidłowością realizacji ustawy w kontekście zatrudnienia kadry.

Wskazane powyżej propozycje dotyczące rejestru wejdą w życie z dniem 1 stycznia 2028 r.

Jak omówiono powyżej funkcjonujące obecnie regulacje w zakresie rejestru żłobków i klubów dziecięcych oraz wykazu dziennych opiekunów zostaną znacznie zmodyfikowane i rozbudowane. Dlatego w projekcie przewidziano następujące rozwiązania przejściowe i dostosowujące:

- 1) minister właściwy do spraw rodziny będzie zobowiązany wdrożyć do dnia 31 sierpnia 2027 r. w systemie teleinformatycznym, za pomocą którego jest (i będzie) prowadzony rejestr, zmiany umożliwiające uzupełnianie rejestru;

2) wójt, burmistrz lub prezydent miasta będą zobowiązani do dnia 30 września 2027 r. uzupełnić rejestr o informacje zawarte w obecnie funkcjonującym rejestrze żłobków i klubów dziecięcych oraz wykazie dziennych opiekunów w zakresie, w jakim nie ma tych informacji obecnie;

3) dyrektorzy żłobków, osoby kierujące pracą klubów dziecięcych i podmioty zatrudniające dziennych opiekunów będą zobowiązani do uzupełnienia nowego rejestru o informacje o swoich pracownikach do dnia 31 grudnia 2027 r. w zakresie, w jakim nie ma tych informacji obecnie.

Ponadto planuje się, aby zapewnienie systemu informatycznego, w którym realizowane są wszystkie zadania określone w ustawie o opiece nad dziećmi do lat 3, mogło być zlecane przez ministra właściwego ds. rodziny Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych lub innemu podmiotowi. Obecnie obsługa świadczenia „aktywnie w żłobku” odbywa się w ramach jednego procesu podzielonego między dwa organy administracji: po tym jak rodzic złoży wniosek o świadczenie do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, podmioty prowadzące instytucje opieki cyklicznie (co miesiąc) składają do Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej informacje o wysokości opłaty dla każdego dziecka, która jest przekazywana do Zakładu, aby ten mógł zweryfikować zgodność danych przekazanych przez rodzica i podmiot prowadzący opiekę i ustalić prawo do świadczenia/wypłacić środki/wstrzymać wypłaty/uchylić prawo do świadczenia. Przeniesienie procesu przekazywania i gromadzenia danych przekazywanych przez podmioty prowadzące opiekę bezpośrednio do Zakładu, spowoduje uproszczenie obsługi i dostosowanie rozwiązań do potrzeb użytkowników końcowych (rodziców i podmiotów świadczących opiekę). Zgromadzenie wszystkich potrzebnych danych – tych pochodzących od rodzica jak i tych pochodzących od podmiotu zapewniającego opiekę – w zasobach jednego organu i systemu informatycznego może wykluczyć trudności weryfikacyjne i komunikacyjne związane także z korektami informacji przekazywanych przez podmioty świadczące opiekę. Nietransparentną jest sytuacja, z punktu widzenia podmiotu prowadzącego opiekę i rodzica, w której dwa różne organy administracji są aktorami o podobnych, ale jednak odmiennych zadaniach i kompetencjach w ramach jednego procesu realizacji świadczenia. Podmioty często nie wiedzą, który z urzędów – Zakład czy resort rodziny – jest podmiotem realizującym świadczenie, do którego z urzędów zwracać się z pytaniami lub danymi kategoriami problemów, np. w sprawie wypłat środków, i jakie są funkcje ww. organów. Wydaje się, że jeden proces zmierzający do wypłaty świadczenia powinien mieć także jednego właściciela (process owner), który w sposób kompletny nim zarządza. Podzielenie jednego procesu i rozłożenie na dwa urzędy w praktyce powoduje zbytnie rozproszenie kompetencyjne i utrudnienia w doświadczeniach rodziców i podmiotów

prowadzących instytucje opieki. Propozycja zlecenia zapewnienia systemu informatycznego Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych ma wyeliminować bądź chociaż dostatecznie zredukować ww. trudności, zwiększyć komfort rodziców i zabezpieczyć płynności wypłat świadczenia, a także zminimalizować utrudnienia i nadmiar czynności, które często podmioty zapewniające opiekę muszą wykonać w przypadkach szczególnych wymagających dodatkowych działań.

3. Dodatkowe uprawnienia dla osób sprawujących opiekę

Opieka sprawowana jako następna po rodzicach jest szczególnie ważna i zasługuje na uznanie. Zaangażowanie opiekunów w pracę oraz ich kompetencje są gwarantem jakości sprawowanej opieki nad najmłodszymi dziećmi. Praca opiekuna w żłobku lub klubie dziecięcym oraz opiekuna dziennego jest źródłem wyzwań i radości. Daje możliwość udziału w wychowaniu kolejnych pokoleń Polaków. Dostrzegając zgłaszane przez ostatnie lata przez instytucje zaangażowane w działalność w zakresie opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 postulaty dotyczące wzmocnienia roli osób sprawujących opiekę nad najmłodszymi dziećmi, a także biorąc pod uwagę potrzebę podjęcia działań zmierzających do rozwoju instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, zasadnym jest wdrożenie rozwiązań prawnych, które będą służyły promowaniu i zwiększeniu atrakcyjności zawodu opiekuna dzieci w wieku do lat 3.

W związku z powyższym proponuje się wprowadzić płatny czas wolny od obowiązków służbowych w związku z podnoszeniem kwalifikacji zawodowych, ustanowienie dnia 4 kwietnia Dniem Opiekuna Małego Dziecka z możliwością otrzymania medalu i nagrody specjalnej za wybitne osiągnięcia i zaangażowanie w opiekę nad najmłodszymi, posiadanie mLegitymacji oraz możliwość skorzystania z ulg na przejazdy środkami publicznego transportu zbiorowego a dodatkowo – dla osób zatrudnianych przez jednostki samorządu terytorialnego (aby zapobiec odpływowi opiekunów z publicznej do niepublicznej strefy lub do publicznych przedszkoli) – wprowadzenie ochrony przewidzianej dla funkcjonariusza publicznego.

3.1. Dzień Opiekuna Małego Dziecka i medal wraz z nagrodą

Ustanowienie dnia 4 kwietnia Dniem Opiekuna Małego Dziecka nie tylko uhonoruje trudy codziennej pracy opiekunów i podniesie rangę ich zawodu, ale przede wszystkim ma stanowić zachętę do jego wykonywania. W ten sposób codzienny trud Opiekunów Małego

Dziecka zostałyby doceniony podobnie jak trud Pracownika Socjalnego, który ma swoje święto w dniu 21 listopada. Projektowana ustawa wprowadza regulacje, na podstawie których minister właściwy do spraw rodziny, wojewoda, wójt, burmistrz lub prezydent miasta będą mogli przyznać Medal Opiekuna Małego Dziecka osobom sprawującym opiekę w instytucjach opieki nad dziećmi w wieku do lat 3; medale te będą miały 3 stopnie w zależności od tego, kto je będzie wręczał: złoty medal będzie wręczany przez ministra właściwego do spraw rodziny, srebrny przez wojewodę, a brązowy przez wójta/burmistrza/prezydenta miasta. Wraz z medalem będzie także przyznawana nagroda specjalna.

3.2. Funkcjonariusz publiczny

Dzięki przyznaniu opiekunom i dziennym opiekunom ochrony przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych, podmioty zatrudniające te osoby będą zobowiązane z urzędu występować w obronie odpowiednio opiekuna w żłobku lub klubie dziecięcym bądź dziennego opiekuna, jeżeli dojdzie do szczególnych sytuacji (naruszeń uprawnień tych osób) określonych ustawą z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2025 r. poz. 383). Podobna potrzeba występowała w prawie oświatowym. W odpowiedzi na postulaty środowiska oświatowego, które apelowało o wzmocnienie rangi zawodu poprzez zagwarantowanie nauczycielowi podczas wypełniania obowiązków służbowych lub w związku z ich wypełnianiem ochrony przewidzianej w ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny dla funkcjonariuszy publicznych, wprowadzono – w 2007 r. – odpowiednie zmiany w ustawie z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2024 r. poz. 986, z późn. zm.). Na mocy tych zmian nauczyciel podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych korzysta z ochrony przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych na zasadach określonych w ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny. Z powyższej ochrony korzystają nauczyciele zatrudnieni m. in. w przedszkolach, szkołach i placówkach. Mając powyższe na uwadze, proponuje się objąć ochroną jak dla funkcjonariuszy publicznych również opiekunów zatrudnionych w żłobkach lub klubach dziecięcych, a także dziennych opiekunów w punktach opieki dziennej.

3.3. Czas wolny od obowiązków służbowych w związku z podnoszeniem kwalifikacji zawodowych

Jak już niejednokrotnie było podkreślane, celem rządu jest wprowadzenie wysokich standardów sprawowania opieki nad dziećmi w wieku do lat 3. Wiąże się to również z koniecznością uzupełniania i poszerzania wiedzy przez osoby sprawujące opiekę nad dziećmi. Niezbędne jest zatem zapewnienie opiekunom czasu na rozwój. Stąd proponuje się wprowadzenie płatnego czasu wolnego od obowiązków służbowych w związku z podnoszeniem kwalifikacji zawodowych w wymiarze wynoszącym 16 godzin rocznie lub dwóch dni rocznie. W tym miejscu należy zwrócić uwagę na rozwiązania, które obecnie stosuje się w odniesieniu do nauczycieli zatrudnionych w przedszkolach – nauczycielowi zatrudnionemu w przedszkolu w pełnym wymiarze zajęć przysługuje urlop płatny dla dalszego kształcenia się oraz inne ulgi i świadczenia związane z tym kształceniem; nauczyciel może otrzymać urlop płatny lub bezpłatny dla celów naukowych, artystycznych, oświatowych, a bezpłatny z innych ważnych przyczyn (art. 68 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela). Wprowadzenie zatem wskazanych rozwiązań dla opiekuna w żłobku lub klubie dziecięcym oraz dla dziennego opiekuna ma na celu choć częściowo powielić rozwiązania obowiązujące w przedszkolach. Jedynie przeszkoleni opiekunowie będą gwarantem jakości świadczonej opieki nad najmłodszymi dziećmi, na którą rodzice zwracają szczególną uwagę.

3.4. Ulgi transportowe i mLegitymacja

Chcąc zapewnić faktyczne uprawnienia opiekunom w żłobach i klubach dziecięcych oraz dziennym opiekunom proponuje się także przyznanie im ulg na przejazdy środkami publicznego transportu zbiorowego (na podstawie ustawy z dnia 20 czerwca 1992 r. o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego (Dz. U. z 2024 r. poz. 380)). Ulgi będą miały zastosowanie do wszystkich opiekunów i dziennych opiekunów, z tym że w odniesieniu do osób sprawujących opiekę zatrudnionych w samorządowych instytucjach opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 zastosowanie znajdą od dnia 1 stycznia 2028 r., natomiast zatrudnionych przez pozostałe podmioty – od dnia 1 stycznia 2032 r. Wysokość ulgi będzie tożsama z uprawnieniami, do jakich mają prawo nauczyciele przedszkolni, tj. zniżki w wysokości 33% przy przejazdach środkami publicznego transportu zbiorowego kolejowego w pociągach osobowych na podstawie biletów jednorazowych lub miesięcznych imiennych. W celu potwierdzenia posiadanych uprawnień konieczne jest wprowadzenie cyfrowej legitymacji dla opiekunów w żłobku lub klubie dziecięcym i dziennych opiekunów, którzy są zatrudnieni przez jednostki samorządu terytorialnego. Wzór legitymacji zostanie opublikowany w rozporządzeniu wydawanym przez

ministra właściwego do spraw rodziny we współpracy z ministrem właściwym do spraw cyfryzacji. Wizualizacja legitymacji odbywać się będzie w aplikacji mOBYWATEL.

4. Zmiany w zakresie wymagań dotyczących osób pracujących w instytucjach opieki (w związku ze zmianami dotyczącymi szkoleń)

Główne cele podejmowanych działań to nie tylko poprawa dostępności wysokiej jakości usług opiekuńczo-edukacyjnych, ale również podniesienie standardów tych usług. W ramach tych działań wprowadzane są zmiany w strukturze organizacyjnej instytucji opiekujących się dziećmi, ale także w systemie kształcenia i doskonalenia zawodowego osób pracujących z najmłodszymi.

Uwzględniając rosnącą świadomość na temat wczesnego rozwoju dziecka, należy wskazać na istotną rolę profesjonalizmu personelu opiekuńczego – jego cech osobowych oraz kształcenia i doskonalenia zawodowego. Odpowiednie przygotowanie do pracy opiekunów oraz ich kompetencje są niezbędne do zapewnienia wysokiej jakości opieki. Dotychczasowy model instytucji, które pełniły głównie funkcje opiekuńcze, ewoluuje w kierunku bardziej zrównoważonego podejścia, w którym nacisk kładzie się także na funkcje edukacyjne. To podejście jest zgodne z bieżącą wiedzą w zakresie wczesnej edukacji, która traktuje pierwsze lata życia dziecka jako fundament dla jego późniejszego rozwoju intelektualnego, emocjonalnego i społecznego.

Wyniki realizacji licznych projektów badawczych w zakresie znaczenia doświadczeń dzieci we wczesnym dzieciństwie pozwoliły na pogrupowanie różnych charakterystyk działania instytucji opieki, edukacji i wychowania, które mają znaczenie dla rozwoju dzieci i ich późniejszych osiągnięć edukacyjnych. Trzy wyróżnione grupy dotyczą charakterystyki samych dzieci, otoczenia fizycznego, w jakim sprawowana jest opieka, oraz profilu wychowawców sprawujących opiekę nad dziećmi. Zmiany w ustawie o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 precyzujące zakres wiedzy wymaganej wobec opiekunów oraz określone na nowo w rozporządzeniu warunki realizacji szkoleń są wynikiem rosnącej świadomości na temat tego, co jest ważne dla budowania warsztatu profesjonalistów.

Rozporządzeniem Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 13 grudnia 2024 r. w sprawie standardów opieki sprawowanej nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. poz. 1882), które wejdzie w życie 1 stycznia 2026 r., wprowadzone zostały różne zmiany precyzujące cele pracy instytucji opieki wczesnodziecięcej, podkreślające ich ogromne znaczenie dla wspierania rozwoju poznawczego dzieci. Zmiany te wpłynęły również na potrzebę modyfikacji programów przygotowujących przyszłych profesjonalistów. W związku

z licznymi zmianami w zakresie kształcenia nauczycieli edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej oraz zmianami nazw specjalizacji studiów w obrębie nauk społecznych, także w tym zakresie potrzebne były drobne adaptacje.

Kwestie podniesione powyżej spowodowały potrzebę zmian i adaptacji w zakresie wymagań dotyczących osób pracujących w instytucjach opieki.

W związku z powyższym w ustawie o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 proponuje się wprowadzić istotne zmiany w zakresie określenia profilu i wymagań względem osoby pełniącej funkcję opiekuna w żłobku lub klubie dziecięcym. W zależności od posiadanego wykształcenia i doświadczenia osobom tym proponuje się różne ścieżki szkolenia. Zgodnie z projektowanymi zmianami ustawy opiekunem w żłobku lub klubie dziecięcym będzie mogła zostać osoba, która:

1. ukończyła studia lub studia podyplomowe na kierunku lub specjalności: pielęgniarstwo, położnictwo, pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna;
2. ukończyła studia wyższe na dowolnym kierunku, którego program obejmuje zagadnienia związane z opieką nad małym dzieckiem lub jego rozwojem;
3. posiada co najmniej wykształcenie średnie lub średnie branżowe;
4. posiada co najmniej wykształcenie średnie lub średnie branżowe oraz posiada co najmniej 3 letnie doświadczenie w pracy z dziećmi w wieku do lat 3 w żłobku, klubie dziecięcym lub punkcie opieki dziennej.

Grupa osób określona w punkcie 1 i 2 zobowiązana zostanie do ukończenia 80-godzinnego szkolenia w formie zajęć praktycznych (praktyki zawodowe) oraz 30-godzinnego szkolenia z zakresu standardów opieki nad dzieckiem w wieku do lat 3. Opiekunowie posiadający co najmniej wykształcenie średnie lub średnie branżowe (punkt 3) zostali zobligowani do odbycia 310-godzinnego szkolenia. Osoby z wykształceniem co najmniej średnim lub średnim branżowym oraz co najmniej trzyletnim doświadczeniem w pracy z dziećmi do lat 3 (punkt 4) przed podjęciem zatrudnienia jako opiekun zostali zobowiązani wyłącznie do odbycia 30-godzinnego szkolenia z zakresu standardów opieki nad dzieckiem w wieku do lat 3.

Ponadto, dążąc do profesjonalizacji kadr, zostały wprowadzone zmiany w zakresie wymagań, które musi spełniać dyrektor oraz osoba kierująca pracą klubu dziecięcego. Co więcej, osoby te, w zależności od posiadanego wykształcenia i doświadczenia w pracy z dziećmi do lat 3, zostały zobligowane do przejścia odpowiedniej ścieżki szkolenia.

Istotnej zmianie względem wcześniejszego stanu prawnego uległy wymagania, które musi spełniać dzienny opiekun – zostanie on zobligowany do posiadania kwalifikacji tożsamyh z kwalifikacjami wymaganymi dla opiekuna w żłobku lub klubie dziecięcym.

Zmiany w zakresie wymagań dotyczących osób pracujących w instytucjach opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 wejdą w życie z dniem 1 stycznia 2027 r. Aby dalej móc sprawować opiekę nad dziećmi, opiekunowie w żłobku lub klubie dziecięcym oraz osoby pełniące funkcję dyrektora lub osoby kierującej pracą klubu dziecięcego, jeśli nie będą spełniać nowych wymagań, będą musieli (do dnia 1 stycznia 2029 r.) odbyć 30 godzinne szkolenie z zakresu standardów opieki nad dziećmi w wieku do lat 3.

Wraz ze zmianami dotyczącymi wymagań i szkoleń osób sprawujących opiekę nad dziećmi w wieku do lat 3 proponuje się wprowadzenie przepisów umożliwiających prowadzenie w systemie informatycznym ministra właściwego do spraw rodziny wykazu decyzji dotyczących programów szkoleń oraz publikowanie za jego pośrednictwem informacji o zatwierdzonych programach szkoleń na stronie internetowej urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw rodziny. Wprowadzony zostanie również obowiązek prowadzenia wykazu osób przeszkolonych przez podmioty prowadzące szkolenie (tj. podmioty, które otrzymały pozytywną decyzję ministra właściwego do spraw rodziny w sprawie danego programu szkoleń), co ma pozwolić podmiotom zatrudniającym opiekuna lub dziennego opiekuna na weryfikowanie informacji o odbytych przez nich szkoleniach.

Powyższe zmiany wejdą w życie z dniem 1 stycznia 2027 r. Do tego czasu minister właściwy do spraw rodziny będzie zobowiązany wprowadzić do wykazu decyzji dotyczących programów szkoleń informacje o zatwierdzonych programach szkoleń na podstawie prowadzonej przez siebie dotychczasowej listy programów szkoleń.

5. Wyżywienie w żłobku, klubie dziecięcym i punkcie opieki dziennej

Zmiany przepisów dotyczących zapewnienia wyżywienia w żłobku lub klubie dziecięcym oraz uwzględnienie w tych przepisów punktów opieki dziennej mają na celu prawne zapewnienie dzieciom uczęszczającym do wyżej wymienionych instytucji posiłku zgodnego z ich wymaganiami zdrowotnymi. Wskazane zmiany gwarantują wysoki standard spożywanych przez dzieci posiłków oraz są odpowiedzią na postulaty rodziców oraz różnych środowisk specjalizujących się w tematyce żywienia.

Zgodnie z aktualnym brzmieniem ustawy o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 żłobek i klub dziecięcy zapewniają przebywającym w nim dzieciom wyżywienie zgodne z wymaganiami dla danej grupy wiekowej wynikającymi z aktualnych norm żywienia dla populacji polskiej, opracowywanych przez Instytut Żywności i Żywienia im. prof. dra med. Aleksandra Szczygła w Warszawie (IŻŻ). Normy żywienia dla populacji Polski przez wiele lat były opracowywane przez ekspertów z IŻŻ. Po włączeniu Instytutu Żywności i Żywienia

do struktur Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego – Państwowego Zakładu Higieny (NIZP-PZH) w dniu 1 lutego 2020 r., prace nad normami były kontynuowane przez ekspertów dawnego IŻŻ w nowej jednostce organizacyjnej. Wydawcą zaktualizowanych norm jest NIZP-PZH. W związku z tym konieczne jest dokonanie stosownych zmian w ustawie o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3. Ponadto w ramach zmian proponuje się uściślenie, że żłobek, klub dziecięcy i punkt opieki dziennej zapewniają przebywającym w nim dzieciom nieograniczony dostęp do wody.

Proponuje się także, aby w ramach rozporządzenia wydanego przez ministra właściwego do spraw zdrowia w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw rodziny zostały określone grupy produktów zalecane do spożywania przez dzieci w wieku do lat 3, co ma ułatwić instytucjom opieki dobór zdrowych artykułów spożywczych, pozbawionych nadmiaru cukru lub produktów wysokoprzetworzonych.

Kolejną zmianą w zakresie wyżywienia w instytucjach opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 jest wskazanie, że wysokość opłat za wyżywienie ustala dyrektor żłobka lub klubu dziecięcego w porozumieniu z podmiotem prowadzącym wyżej wymienione instytucje (obecnie wysokość tych opłat określa podmiot prowadzący). W przypadku punktów opieki dziennej wysokość opłat ustalać będzie podmiot prowadzący ten punkt. Podobne rozwiązanie funkcjonuje w przedszkolach na podstawie art. 106 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2024 r. poz. 737, z późn. zm.).

Należy także zwrócić uwagę, że z ustaleń Głównego Inspektora Sanitarnego, jak i ze skarg składanych przez rodziców, wynikają nieprawidłowości w zakresie żywienia dzieci w żłobkach i klubach dziecięcych. Inspektorzy Państwowej Inspekcji Sanitarnej wydają zalecenia dla dyrektorów placówek, wskazując konieczność dostosowania żywienia do norm opracowanych przez NIZP-PZH. Wykonanie tych zaleceń jest weryfikowane podczas kolejnych kontroli sanitarnych oraz kontroli sprawdzających. Do tej pory brak było przepisów, które umożliwiałyby organom Państwowej Inspekcji Sanitarnej egzekwowanie przestrzegania norm żywieniowych w żłobkach lub klubach dziecięcych. Działania inspektorów sanitarnych były prowadzone zgodnie z art. 100 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. z 2023 r. poz. 1448), jednak przepisy te nie odnoszą się do sposobu żywienia dzieci w instytucjach opieki nad dziećmi w wieku do lat 3. W przeciwieństwie do jednostek systemu oświaty, gdzie wprowadzono obligatoryjne zasady żywienia dzieci w szkołach i przedszkolach, a nowelizacja ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia dodała możliwość nakładania kar pieniężnych za nieprzestrzeganie wymagań tego rozporządzenia (art. 103 ust. 1 pkt 8–10) – w żłobkach takie regulacje nie obowiązywały. W jednostkach systemu oświaty za nieprawidłowe żywienie

dzieci lub wprowadzanie do obrotu środków spożywczych niezgodnych z przepisami można nałożyć karę pieniężną w formie decyzji administracyjnej, natomiast w przypadku żłobków brak jest analogicznego mechanizmu sankcyjnego. Dlatego w projektowanej nowelizacji zaproponowano wprowadzenie kar pieniężnych związanych z naruszeniem przepisów ustrojowych lub proceduralnych w tym zakresie (tj. za nieprzestrzeganie wymagań oraz warunków dotyczących żywienia dzieci w żłobkach i klubach dziecięcych).

6. Place zabaw

Przebywanie na świeżym powietrzu jest kluczowe dla rozwoju fizycznego i psychicznego dzieci, ponieważ kształtuje i wspiera rozwój fizyczny, emocjonalny, poznawczy, a także rozwój społeczny; wprowadza i utrwala zdrowe nawyki życiowe; stymuluje rozwój mózgu i poprawia funkcje poznawcze; wspiera koncentrację i kreatywność; wzmacnia poczucie własnej wartości oraz sprawczości; wzmacnia odporność i poprawia ogólną kondycję dziecka. Stąd projekt zakłada wprowadzenie wymogu, aby nowopowstające (powstające po dniu 31 grudnia 2026 r.) żłobki i kluby dziecięce miały plac zabaw, a punkty opieki dziennej oraz żłobki i kluby dziecięce, które obecnie funkcjonują, zapewniały dostęp do placu zabaw.

Warunki tworzenia placów zabaw, aby z jednej strony zapewniały wysoką jakość sprawowanej opieki na świeżym powietrzu, a z drugiej zapewniały bezpieczne warunki zabaw dzieci, określone są w wydawanych przez ministra właściwego do spraw budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa aktach prawnych na podstawie obowiązujących obecnie delegacji ustawowych. Jednocześnie w ramach projektowanej ustawy wprowadzona zostanie delegacja, na podstawie której minister właściwy do spraw rodziny wraz z ministrem właściwym do spraw budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa będzie mógł wydać rozporządzenie dotyczące placu zabaw w instytucjach opieki nad dziećmi do lat 3.

7. Lider edukacji wczesnodziecięcej

Wdrażanie jakości w instytucjach opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 opartej na określonych standardach wiąże się z potrzebą kształtowania kadr przygotowanych do udzielania tym instytucjom wsparcia w tym zakresie. Wobec powyższego w projekcie ustawy zaproponowano ustanowienie lidera edukacji wczesnodziecięcej.

Podmioty prowadzące żłobki, kluby dziecięce oraz punkty opieki dziennej, które zdiagnozują wyzwania w zakresie funkcjonowania instytucji, mogą zwrócić się o wsparcie do lidera edukacji wczesnodziecięcej. Osoba taka będzie mogła podejmować działania ukierunkowane przede wszystkim na udzielanie wsparcia w realizacji standardów opieki określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 6c ustawy o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3. Lider edukacji wczesnodziecięcej będzie mógł ponadto wykorzystywać posiadane przez siebie kompetencje między innymi do monitorowania, analizowania, przygotowania diagnozy oraz wskazywania zaleceń naprawczych.

Zapotrzebowanie na osobę pełniącą taką funkcję wiąże się również z dynamiką wzrostu liczby instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, co powoduje, że beneficjentem usług świadczonych przez lidera edukacji wczesnodziecięcej mogą stać się również organy nadzorujące (wójt, burmistrz lub prezydent miasta), którzy ustawą obowiązani są do sprawowania nadzoru nad żłobkiem, klubem dziecięcym oraz punktem opieki dziennej w zakresie warunków i jakości świadczonej opieki, jak również spełniania standardów opieki.

Lider edukacji wczesnodziecięcej będzie osobą właściwą do podejmowania współpracy zarówno z instytucjami opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, jak i organami samorządu terytorialnego w zakresie funkcjonowania tych instytucji. Co warto podkreślić, wsparcie lidera edukacji wczesnodziecięcej będzie wynikało z indywidualnej decyzji i potrzeb wskazanych wyżej podmiotów.

8. Zmiany w przepisach obowiązujących

Zmiany w ustawie z dnia 15 maja 2024 r. o wspieraniu rodziców w aktywności zawodowej oraz wychowaniu dziecka – „Aktywny rodzic” (Dz. U. poz. 858, z późn. zm.)

Po pierwszych miesiącach obowiązywania ustawy z dnia 15 maja 2024 r. o wspieraniu rodziców w aktywności zawodowej oraz wychowaniu dziecka – „Aktywny rodzic” została zidentyfikowana konieczność wprowadzenia w tej ustawie kilku zmian doprecyzowujących i uzupełniających. W tym zakresie proponuje się:

- 1) zmianę doprecyzującą w zakresie ustalania spełnienia warunku aktywności zawodowej. Doprecyzowanie polega na wyłączeniu wprost z katalogu aktywności zawodowej wskazanych tytułów ubezpieczenia emerytalno-rentowego rolników, przy których działalność rolnicza nie jest prowadzona (dotyczy to np. osób pobierających rentę strukturalną);

- 2) uwzględnienie przy ustalaniu spełnienia warunku aktywności zawodowej, że osoby korzystające z ulgi „mały ZUS plus” płacą indywidualnie wyliczoną kwotę, zależną od dochodów z działalności w poprzednim roku, która nie może być niższa niż 30% kwoty minimalnego wynagrodzenia obowiązującego w styczniu danego roku (jest to zmiana spójna z regulacjami art. 18c ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2025 r. poz. 350);
- 3) zmianę doprecyzowującą w zakresie ustalania spełnienia warunku aktywności zawodowej przez zleceniobiorców i świadczących usługi, którzy wynagrodzenie za wykonaną pracę otrzymują cyklicznie – np. raz na kilka miesięcy. Doprecyzowanie polega na wpisaniu wprost, że w takich przypadkach za podstawę wymiaru składek przyjmuje się kwotę otrzymaną w wyniku podzielenia otrzymanego wynagrodzenia przez liczbę miesięcy, za które wynagrodzenie to przysługuje;
- 4) dodanie przepisu umożliwiającego kontynuację przyznanego na dziecko świadczenia z programu „Aktywny Rodzic” w przypadku śmierci jednego z rodziców/opiekunów tego dziecka – celem dodawanego przepisu jest zapewnienie ciągłości świadczeń „Aktywny rodzic” w przypadku, gdy zmarł rodzic, któremu pierwotnie świadczenia zostały przyznane. Ze względu na to, że świadczenie „Aktywny rodzic” przyznawane jest na dane dziecko, zasadne jest wprowadzenie regulacji umożliwiającej w sytuacji śmierci rodzica/opiekuna pobierającego świadczenie na to dziecko przyznanie świadczenia drugiemu rodzicowi/opiekunowi dziecka od pierwszego dnia miesiąca następującego po ostatnim miesiącu, za który zmarłemu rodzicowi/opiekunowi wypłacono to świadczenie. Warunkiem zastosowania takiego rozwiązania będzie złożenie wniosku o świadczenia przez drugiego rodzica/opiekuna dziecka w terminie 3 miesięcy, licząc od dnia śmierci rodzica/opiekuna. Jest to regulacja analogiczna do stosowanej w świadczeniu wychowawczym 800+;
- 5) dodanie przepisu umożliwiającego osobie, która otrzymała decyzję odmawiającą prawa do jednego ze świadczeń z programu „Aktywny Rodzic”, złożenie wniosku o inne świadczenia z tego programu i przyjęcie za datę zgłoszenia tego wniosku daty zgłoszenia poprzedniego wniosku – celem wprowadzanego przepisu jest zapewnienie rodzicowi/opiekunowi możliwości pobierania na dane dziecko świadczenia, do którego spełnia warunki, także w przypadku, gdy pierwotnie złożył wniosek o świadczenie, do którego nie miał prawa (podobna regulacja obowiązuje w przepisach rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe z dnia 11 października 2011 r. (Dz. U. z 2011 r. poz. 1412, z późn. zm.) – § 34).

Wszystkie wyżej omówione zmiany doprecyzowujące i uzupełniające wejdą w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia ustawy i znajdą zastosowanie również do spraw wszczętych na podstawie przepisów dotychczasowych.

Pozostałe zmiany w przepisach obowiązujących

W związku z wprowadzeniem nowej formy opieki – punktu opieki dziennej, konieczne jest wprowadzenie odpowiednich zmian dostosowujących w następujących ustawach:

- 1) ustawie z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2025 r. poz. 636);
- 2) ustawie z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (Dz. U. z 2024 r. poz. 915, z późn. zm.);
- 3) ustawie z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2025 r. poz. 163, z późn. zm.);
- 4) ustawie z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1443, z późn. zm.);
- 5) ustawie z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz. U. z 2025 r. poz. 278, z późn. zm.);
- 6) ustawie z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 288);
- 7) ustawie z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne (Dz. U. z 2024 r. poz. 266, z późn. zm.);
- 8) ustawie z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. z 2025 r. poz. 501);
- 9) ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 334, z późn. zm.);
- 10) ustawie z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu (Dz. U. z 2024 r. poz. 812, z późn. zm.);
- 11) ustawie z dnia 9 czerwca 2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 184, z późn. zm.);
- 12) ustawie z dnia 9 czerwca 2006 r. o służbie funkcjonariuszy Służby Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służby Wywiadu Wojskowego (Dz. U. z 2025 r. poz. 694);
- 13) ustawie z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1869, z późn. zm.);
- 14) ustawie z dnia 16 września 2011 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z usuwaniem skutków powodzi (Dz. U. z 2024 r. poz. 654, z późn. zm.);

- 15) ustawie z dnia 28 stycznia 2016 r. – Prawo o prokuraturze (Dz. U. z 2024 r. poz. 390, z późn. zm.)
- 16) ustawie z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2024 r. poz. 622);
- 17) ustawie z dnia 8 grudnia 2017 r. o Służbie Ochrony Państwa (Dz. U. z 2025 r. poz. 34, z późn. zm.);
- 18) ustawie z dnia 26 stycznia 2018 r. o Straży Marszałkowskiej (Dz. U. z 2025 r. poz. 607);
- 19) ustawie z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2024 r. poz. 340, z późn. zm.);
- 20) ustawie z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny (Dz. U. z 2024 r. poz. 248, z późn. zm.);
- 21) ustawie z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz. U. z 2025 r. poz. 337, z późn. zm.);
- 22) ustawie z dnia 15 września 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach w zakresie niektórych źródeł ciepła w związku z sytuacją na rynku paliw (Dz. U. z 2024 r. poz. 1509, z późn. zm.);
- 23) ustawie z dnia 27 października 2022 r. o środkach nadzwyczajnych mających na celu ograniczenie wysokości cen energii elektrycznej oraz wsparciu niektórych odbiorców w latach 2023–2025 (Dz. U. z 2024 r. poz. 1622, z późn. zm.);
- 24) w ustawie z dnia 20 marca 2025 r. o rynku pracy i służbach zatrudnienia (Dz. U. poz. 620).

Natomiast w związku z wprowadzeniem ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego dla opiekunów w żłobku lub klubie dziecięcym i dziennych opiekunów konieczne jest także wprowadzenie odpowiedniej zmiany w ustawie z dnia 20 czerwca 1992 r. o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego (Dz. U. z 2024 r. poz. 380).

Ponieważ na skutek projektowanej ustawy nastąpią zmiany w zakresie delegacji ustawowych zawartych w art. 6c (zmiana pośrednia), art. 22 i art. 49 ustawy o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 projekt przewiduje czasowe utrzymanie w mocy rozporządzeń wydanych w oparciu o wyżej wskazane podstawy prawne.

W ocenie projektodawcy przedmiot projektowanej regulacji nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.

W ocenie projektodawcy regulacje zawarte w projekcie nie stanowią przepisów technicznych w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039, z późn. zm.), w związku z tym nie podlega on notyfikacji.

Projekt ustawy nie wymaga przedstawienia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, zgodnie z § 27 ust. 4 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806, z późn. zm.).

Projekt ustawy został udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji, w serwisie „Rządowy Proces Legislacyjny”, zgodnie z § 52 ust. 1 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów, oraz w Biuletynie Informacji Publicznej Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2025 r. poz. 677).

Projekt został przedłożony celem dokonania oceny OSR przez Koordynatora OSR w trybie § 32 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów.

Przedmiotowa regulacja nie wywiera wpływu na działalność mikopresiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców.

Rozwiązania zaproponowane w projekcie nie stwarzają zagrożeń korupcyjnych.